

Vatten

Styrdokument

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011

3.15 SAMHÄLLSKUNSKAP

Undervisningen i samhällskunskap ska behandla följande centrala innehåll i årskurs 7–9

Rättigheter och rättsskipning

- De mänskliga rättigheterna inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen. /.../
- Hur mänskliga rättigheter kränks i olika delar av världen. /.../
- Demokratiska fri- och rättigheter samt skyldigheter för medborgare i demokratiska samhällen. Etiska och demokratiska dilemman som hänger samman med demokratiska rättigheter och skyldigheter. /.../

Samhällsresurser och fördelning /.../

- Hur länders och regioners ekonomier hänger samman och hur olika regioners ekonomier förändras i en globaliserad värld. /.../
- Skillnader mellan människors ekonomiska resurser, makt och inflytande beroende på kön, etnicitet och socioekonomisk bakgrund. Sambanden mellan socioekonomisk bakgrund, utbildning, boende och välfärd. Begreppen jämlikhet och jämställdhet.

Beslutsfattande och politiska idéer /.../

- Några olika stats- och styrelseskick i världen.
- Aktuella samhällsfrågor, hotbilder och konflikter i Sverige och världen. FN:s syfte och huvudsakliga uppdrag, andra former av internationell konflikthantering och folkrätten i väpnade konflikter. /.../
- Individens och grupperns möjligheter att påverka beslut och samhällsutveckling samt hur man inom ramen för den demokratiska processen kan påverka beslut. (sid 202-204)

Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskolan 2011

4.7 SAMHÄLLSKUNSKAP

Samhällskunskap 1b, 100 poäng

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll: /.../

- De mänskliga rättigheterna, vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter. /.../

- Samhällsekonomi, till exempel ekonomiska strukturer och flöden i Sverige och internationellt. Försörjning, tillväxt och företagande, resursanvändning och resursfördelning utifrån olika förutsättningar. /.../
- Samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder i samband med undersökningar av samhällsfrågor och samhällsförhållanden. Exempel på metoder för att samla in information är intervju, enkät och observation. Exempel på metoder för att bearbeta information är statistiska metoder, samhällsvetenskaplig textanalys, argumentationsanalys och källkritik.
- Presentation i olika former och med olika tekniker med betoning på det skriftliga och muntliga, till exempel debatter, debattartiklar och rapporter. (sid 150-151)

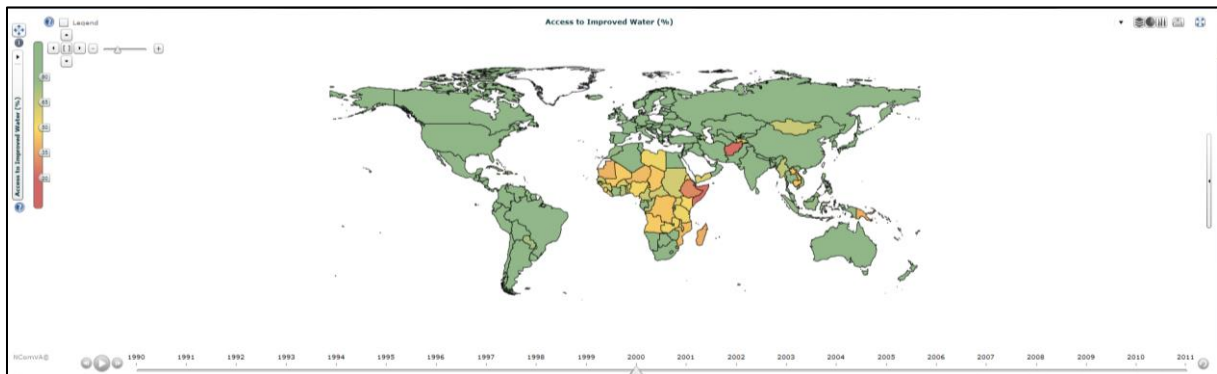
Förberedelse

Låt eleverna under ett dygn notera alla gånger de använder vatten. Hur mycket, till vad osv. Fundera även på "indirekt" vattenanvändning (mat, kläder, möbler, el etc). Hur mycket vatten använder vi? Hur ser vår användningsmängd ut i jämförelse med övriga länder i världen?

Redovisa och diskutera hur det skulle fungera ifall vi skulle leva med förorenat vatten, som man blir sjuk av. Eller inget vatten alls. Hur skulle det påverka oss? Samhället?

Om vi skulle leva med vattenbrist, hur skulle vi kunna gå till väga för att ändra på situationen? Hur skulle göra om problemet istället var att vi levde med förorenat vatten som begränsade våra liv.

Kapitel 1: Tillgång till vatten

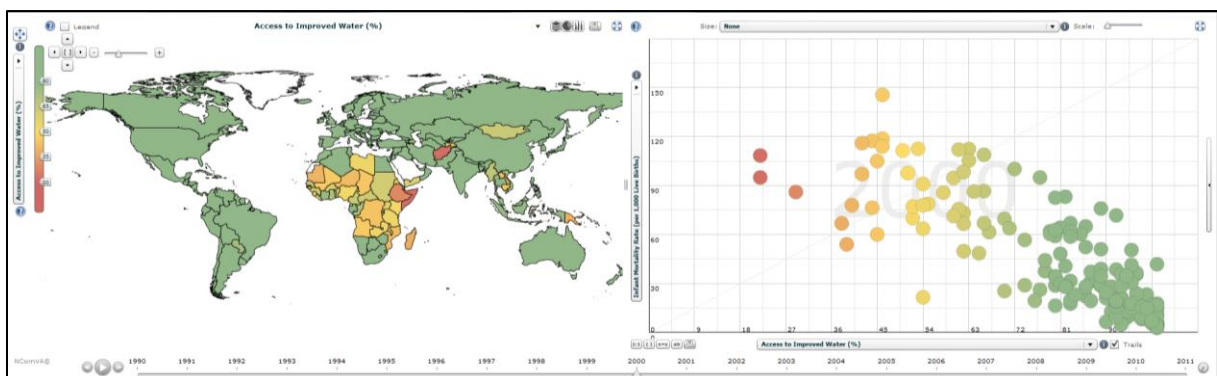

Tillgång till vatten är centralt för människans överlevnad. Rent vatten är minst lika viktigt för oss människor som frisk luft och näringsrik mat. Ett kraftfullt sätt att öka tillgången till rent vatten är bättre sanitära lösningar. Bättre avlopp och vattenrening behövs och både kunskap och teknik finns. Ändå går det inte fort nog. Bra vatten behövs även för matproduktion. Det finns idag effektiva bevattningssystem som når hög effekt även i varma områden med begränsad vattentillgång. Ändå går inte heller detta fort nog.

Diskutera och arbeta vidare med:

Hur förändras tillgången till bra vatten i världen? Var sker de stora förändringarna? Vad kan påverka förändringarna? Datan som ligger till grund för kartan sträcker sig fram till 2010. Resonera kring hur de senaste årens utveckling och händelser i världen skulle kunna förändra kartans utseende.

Kapitel 2: Barnadödlighet

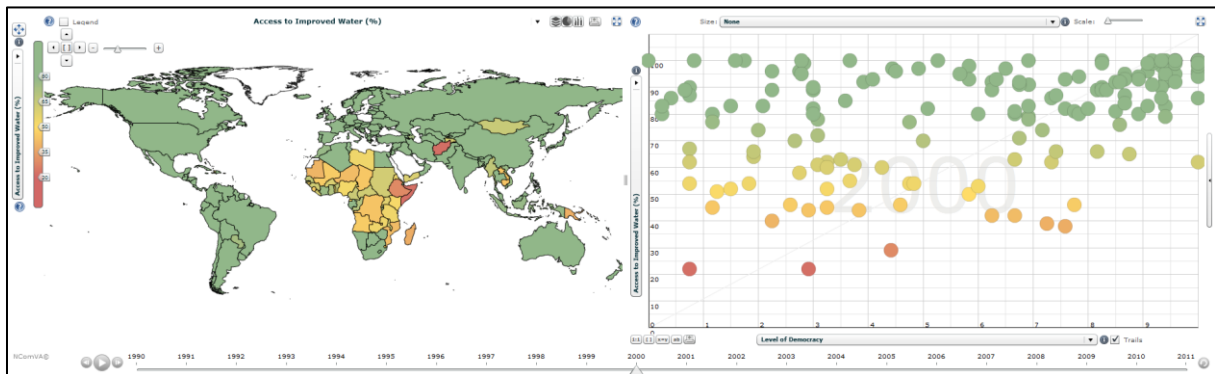

Så många som 3,5 miljoner människor dör varje år på grund av brist på rent vatten. Enligt UNICEF dör 1800 barn varje dag i vattenrelaterade sjukdomar där diarrésjukdomar är den värsta boven.

Diskutera och arbeta vidare med:

Varför dör barn i så stor utsträckning av exempelvis diarrésjukdomar? Vad finns det möjlighet att förebygga och behandla sådana sjukdomar?

Kapitel 3: Demokrati

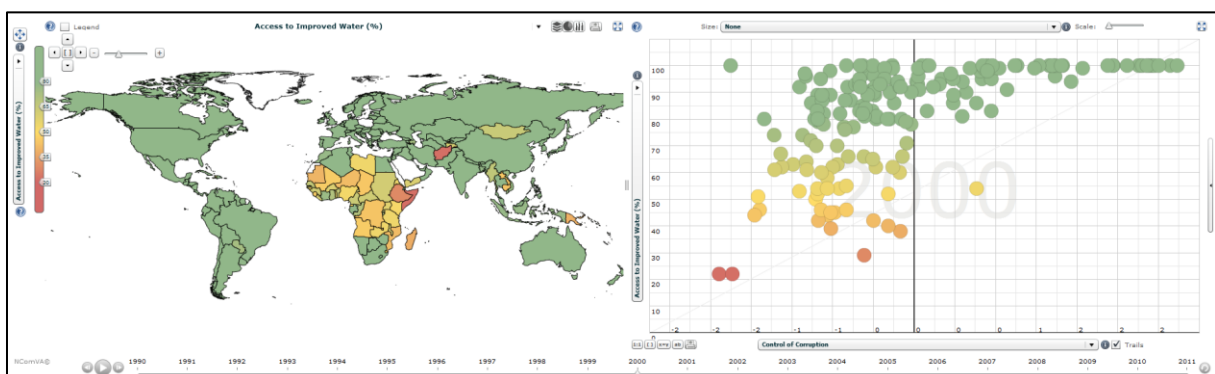

De senaste 40 åren har antalet demokratier i världen fördubblats. Med demokrati följer ofta frihet och en möjlighet för människor att uttrycka sig och arbeta för ett det gemensamma bästa. Demokratier skall värna de mänskliga rättigheterna där bland annat "var och en har rätt till en levnadsstandard tillräcklig för den egna och familjens hälsa och välbefinnande" (Artikel 25). Tillgång till rent vatten bör alltså ses som en mänsklig rättighet.

Diskutera och arbeta vidare med:

I spridningsdiagrammet kan man se att god tillgång till rent vatten finns både i starkt demokratiska stater, men också i icke-fria stater. Likaså finns det förhållandevis starka demokratier med tveksamt god vattentillgång. Välj en stat som finns uppe i det vänstra hörnet och någon av de mörkare orangea staterna i diagrammets högra hälft. Vad tror du kan vara förklaringen till att just dessa har god respektive sämre tillgång till rent vatten, trots att de är att betrakta som mindre respektive mer demokratiska?

Kapitel 4: Korruption

När UNICEF listar orsaker till brist på vatten lyfts torka, ökenbildning, förorening, krig och hygien/sanitet fram som exempel. Däremot saknas korruption eller rättsosäkerhet i listan. Detta är strukturella faktorer som kan utgöra hinder för nödvändiga investeringar i vattenrening och vattendistribution. Vem vågar investera i en bevattningsanläggning som sedan kan konfiskeras av en myndighetsperson? Eller vem har råd med en bevattningsanläggning som utöver material och arbete kan komma att kosta ytterligare 30 % i mutor?

Diskutera och arbeta vidare med:

Vi ser att medan demokrati tycks ha ganska svag påverkan på vattentillgången så har korruptionen desto större inverkan. Hur kan detta förklaras, och vad skulle man kunna göra åt det? Vad kan du som individ göra?

Kapitel 5: Länkar och vidare läsning

- Sören Holmberg & Bo Rothstein: Quality of Government and Access to Safe Water
http://www.qog.pol.gu.se/digitalAssets/1357/1357837_2011_4_holmberg_rothstein.pdf
- FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna
[http://www.fn.se/fn-info/vad-gor-fn/manskliga-rattigheter-och-demokrati/fns-allmana-forklaring-om-de-manskliga-rattigheterna-/](http://www.fn.se/fn-info/vad-gor-fn/manskliga-rattigheter-och-demokrati/fns-allmana-forklaring-om-de-manskliga-rattigheterna/)
- Globalis, Hydrologiskt fotavtryck
<http://www.globalis.se/Statistik/Vatten-fotavtryck>
- Stockholm Resilience Center
<http://www.stockholmresilience.org/>
- UNICEF, Vatten och sanitet
<http://unicef.se/fakta/vatten-och-sanitet>
- Water Footprint Network
<http://www.waterfootprint.org/>
- Water.org
<http://water.org/>
- Worldometers
<http://www.worldometers.info/>

Koppling till kunskapskrav

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011

Eleven har **mycket goda** kunskaper om olika samhällsstrukturer. /.../ Eleven kan föra **välutvecklade och nyanserade** resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då **komplexa** samband mellan olika faktorer som har betydelse för individens möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation.

Eleven kan undersöka samhällsfrågor ur olika perspektiv och beskriver då **komplexa** samband med **välutvecklade och väl** underbyggda resonemang. Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i några samhällsfrågor med **välutvecklade** resonemang och **väl** underbyggda argument och kan då i **stor** utsträckning växla mellan olika perspektiv. Eleven redogör för de mänskliga rättigheternas innebörd och betydelse och ger exempel på hur de kränks och främjas i olika delar av världen. /.../

Eleven har **mycket goda** kunskaper om demokratiska värden och processer och visar det genom att föra **välutvecklade och nyanserade** resonemang om demokratiska rättigheter och skyldigheter samt om för- och nackdelar med olika former för gemensamt beslutsfattande. Eleven kan söka information om samhället och använder då olika källor på ett **väl** fungerande sätt och för **välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om informationens och källornas trovärdighet och relevans.

Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskolan 2011

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för och analysera olika samhällens organisation och samhällsförhållanden samt de bakomliggande idéerna. Eleven kan också **utförligt och nyanserat** redogöra för de mänskliga rättigheterna. I sin analys förklarar eleven **komplexa** samband och drar **välgrundade** slutsatser om likheter och skillnader mellan olika samhällens organisation. /.../

Eleven diskuterar **utförligt och nyanserat** orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna. Eleven kan ge **nyanserade** argument för sina ståndpunkter och värderar med **nyanserade** omdömen andras ståndpunkter. /.../

I arbetet med samhällsfrågor kan eleven **med säkerhet** söka, granska och tolka information från olika källor, redovisa sina källor samt göra **välgrundade och nyanserade** reflektioner om deras relevans och trovärdighet utifrån syftet. /.../